

per a Santinoli, la decisió de contractar la producció d'EPC amb l'editor d'ENU "va ser ... tècnicament correcta però no a nivell pràctic perquè no satisfesia les necessitats de la producció". La conclusió de Santinoli era que "la tècnica de l'OCR no estava prou desenvolupada en aquell temps". Després, encara que va millorar, la producció periodística va caure en mans, potser de forma definitiva fins al proper segle, de la informàtica.

Tant va fallar la producció d'EPC amb el sistema mixt basat en l'OCR que, sense dir-ho als periodistes, era més pràctic tornar a picar els textos dels redactors novament que no aprofitar-los tal com venien.

No existeix un informe seriós de l'empresa Ediciones Primera Plana SA en què s'analitzi l'experiència d'EPC en els tallers de l'històric Ciero. Malgrat la fallida del sistema, no hem d'oblidar que durant any i mig els tallers d'Ediciones Mencheta SA van produir tres periòdics diaris.

Recordem també que ENU disposava d'una rotativa desproporcionada per als objectius perseguits. Es tractava d'una brillant Wifag-OF5.

Amb aquesta rotativa es podien imprimir al mateix temps quaranta planes a una velocitat de 60.000 exemplars per hora; 80 planes en tancament o 64 amb quatre de color a una velocitat de 30.000 exemplars per hora. Recordem que estem parlant de finals dels anys setanta, quan bona part de la infraestructura impressora de

l'Estat espanyol es basava encara en màquines amb una antiguitat de més de trenta anys.

El Periódico de Catalunya va basar el seu contracte en el nombre d'exemplars i no en altres barems, la qual cosa el deixava molt en mans d'ENU ja que els diaris podien ser-li lliurats a l'hora que fos, perdent, d'aquesta manera, quota de vendes. L'objectiu permanent d'EPC va ser treure cada dia un diari amb 64 planes, amb quatre en color i un mínim, els primers mesos, de 30.000 exemplars.

Els desitjos de Editorial Mencheta d'imprimir tots els diaris barcelonins tret dels de l'òrbita Godó se'n va anar en orris perquè el sistema no donava de sí.

El mes de febrer de 1980 Ediciones Primera Plana SA va contractar un cap de producció propi, Mario Santinoli, a qui va posar a treballar en un projecte aliè per dotar-se d'uns tallers adequats.

La crisi del Grupo Mundo, la manca de vendes de diaris històrics com El Noticiero Universal i El Correo Catalán i la magnífica acollida dispensada a El Periódico de Catalunya va obligar, o aconsellar, a Asensio a donar un pas que s'ha demostrat essencial per a la marxa del seu imperi: crear un patrimoni industrial amb perspectives de futur i obert als nous avenços tècnics i tecnològics.

Mario Santinoli va semblar que era l'home adient. El temps els va donar la raó si tenim present que encara dirigeix, amb més responsabilitats encara, EPC.

Durant exactament un any, Mario Santinoli preparà una senzilla, però efectiva, disposició de producció pròpia que tenia com a eix l'adquisició d'una rotativa Creusot Loire, model Gazette-Super, que va entrar en funcionament el primer de febrer de 1981, justament coincidint amb la conclusió del conveni amb Editorial Mencheta. Un mes més tard es disposava ja d'una segona impressora idèntica a la primera.

La decisió d'imprimir el diari en les rotatives pròpies no va ser presa en llibertat. Ni molt menys. Ediciones Mencheta, davant de l'impetuós avenç d'EPC i empesa per les seves limitacions, va posar fi al contracte que la lligava amb el grup d'Asensio. Per això, les rotatives van ser fetes en poc més de sis mesos i van entrar en proves gairebé al mateix temps que s'imprimien els primers diaris.

L'1 de febrer de 1981 Ediciones Mencheta deixava d'imprimir EPC i recollia la torxa l'equip d'impressió dels soterranis del carrer d'Urgell 71.

La ràpida desaparició de El Periódico de Madrid

La resolució dels problemes de El Periódico de Catalunya no ens

ha de fer oblidar que pel camí va quedar una altra capçalera creada amb els mateixos objectius: El Periódico de Madrid.

Antonio Asensio va ser el primer ciutadà de l'Estat espanyol que va intentar treure dos diaris alhora, un a cadascuna de les autèntiques capitals de l'Estat: Barcelona i Madrid.

A diferència de posteriors experiments, en aquesta ocasió ens trobem davant d'un autèntic cas d'assalt de la perifèria al centre, ja que bona part de les planes es feien a Barcelona i s'enviaven a Madrid poc després.

Sense gaires dies per fer proves, el 28 d'octubre de 1978, dia en què va aparèixer el número 1 dels dos Periódicos, ja es va veure clar que això no rutllava perquè mentre el de Barcelona surtia al carrer més o menys a la seva hora, el de Madrid arribava als quioscos a primeres hores de la tarda.

Hi ha diferents aspectes negatius en l'experiència madrilenya. El primer consisteix en el fet que l'impressor no tenia experiència en treballar amb productes diaris. Es tractava de Hausser & Menet, un magnífic muntatge industrial amb prou experiència en revistes setmanals, però gens ni mica en la premsa diària.

Però també va fallar l'infraestructura del Grupo Zeta, ja que no hi va haver manera d'enviar, amb plenes garanties, les planes des de Barcelona a Madrid a les hores previstes. A més, el lector de

cinta perforada tampoc es va mostrar com una eina plenament rendible en un procés de producció molt ràpid com és el cas d'un diari.

La periodista Marisa Ortega, encarregada inicialment de garantir l'intercanvi d'informacions, que gairebé era una via unidireccional, va poder comprovar que encara faltaven alguns anys per poder fer invents sobre trameses de textos. El sistema emprat era el Dex, del qual és hereu el Fax, encara que ara es pot enviar un foli A-4 en poc més de vint segons i fa deu anys el Dex ho feia en 4 minuts.

El dia en què es va fer l'edició del número 1 de El Periódico de Catalunya i de El Periódico de Madrid, el propi empresari va haver de treure's l'americama i apujar-se les mànigues per ajudar a la gent del departament de transmissions de Barcelona. No va ser una imatge gaire reconfortant sobre el futur de l'empresa, encara que se li va reconèixer el recolzament moral a la plantilla.

El Periódico de Madrid va ser tancat poques setmanes més tard, tal com hem apuntat en el capítol corresponent a la història del seu homòleg barceloní.

Els primers tallers del Grupo Zeta: la base del futur

Un cop ja al carrer d'Urgell, Santinoli va continuar fent que els

textos dels periodistes es repiquessin per part d'un ampli equip de teclistes en els tallers.

En realitat parlem de tallers, però hem de dir que no eren del tot convencionals ja que el director tècnic els va dissenyar pensant que no tenien perquè durar gaire temps. La paraula clau va ser dimensionar la plantilla a les necessitats actuals i futures. "No vam buscar un taller convencional, i el que vam fer va ser pensant en una segona fase", recorda ara Santinoli.

Els nous tallers d'EPC van comptar amb dos equips informàtics de la marca Wang, tipus OIS, model 140. Estaven provistos de dos discos amb una capacitat total de 300 Mb (megabytes), l'equivalent actual de la memòria de quinze PC domèstics. En realitat, no gaire cosa. El disseny es basava en una arquitectura d'informàtica distribuïda. Es disposava també de dos fotocomponedores Wang Gràfic System, òptiques de segona generació. Text quilomètric.

Com a perifèrics es comptava amb 8 pantalles de 64 Kb i dues impressores. Aquest equipament informàtic era utilitzat també pels departaments de publicitat i d'administració.

En realitat l'amortització dels Wang era absoluta si tenim en compte que al matí es feien servir per feines administratives i, a la tarda, per complimentar la feina de la redacció.

L'estructura de la petita xarxa estava basada en videoterminals

de 64 Kb perquè encara no existien els PC. Els ordinadors treballaven amb blocs de 512 K la qual cosa significava que l'ocupació del CPU era mínima. "Era una estructura de serveis administratius posada en funció i ús d'un diari. A l'Avui funcionava bé, encara que a Espanya ningú no responia a aquests principis", recorda ara Santinoli.

El programa s'anomenava Red 1 i oferia tractament de textos, maquetació i informació gràfica. Red 1 és un programa modificat de l'original, afegint-li un important nombre de rutines per agilitzar i afavorir el treball periodístic i, ensems, controlar les diferents fases de la producció.

Fins a la implantació de la informàtica "es van mantenir inalterables els paràmetres essencials implantats per l'invent de Gutenberg", segons es pot llegir en un memoràndum personal de Santinoli que fa referència a aquell any. "La informàtica no significa sols un canvi d'unes màquines per altres, sinó que estem davant d'un canvi qualitatiu real en el qual l'element més important és la revolució dels mètodes de treball pre-existents".

L'any 1983 acaba amb la contractació de dos programadors que configuraran, a partir d'aquell moment, el departament de sistemes d'EPC.

Informatitzant el tractament dels textos

A principis de 1983, un anys després de les previsions fetes, es va començar a informatitzar pròpiament la redacció. Es tractava de col·locar algunes de les pantalles que s'utilitzaven en el taller, en l'àmbit de la redacció.

Es van fer alguns cursets als periodistes, previ pacte amb el comitè d'empresa, que ja es va trobar les decisions preses, i en un any i mig tothom escrivia en teclat informàtic. No es va fer abans per no disposar de suficients estacions i per no deixar sense feina l'exigua plantilla dels tallers.

A principis de 1984 es compren dues fotocomponedores més i el mes de març es comprova que tota la redacció treballa ja davant d'una pantalla informàtica.

L'any 1985 es va començar a informatitzar la compaginació i el tancament. El mes de juliol es van fer les primers proves de canvi de la maqueta, recolzant-se Santinoli i el seu equip en l'aparició dels primers PC.

Hi havia diferents problemes. El primer, trobar en el mercat un programa que permetés aprofitar dos impulsos originals, text i forma, per evitar actes repetitius que encareixen el producte i retarden la pre-impresió. El principal problema, segons Santinoli, era que els fabricants d'equips per a la premsa escrita coneixien bé les solucions informàtiques però no els processos de producció.

per aquesta raó es va decidir fer amb les pròpies forces el programa de maquetació.

L'any 1985 és també el de l'elecció del sistema operatiu MS-DOS com el gran paraigua global de la producció d'EPC.

El mes de setembre es comença a treballar amb quelcom sòlid: arriben quatre PC a la secció de compaginació i sis més a la d'edició, on havien sortit més problemes dels pensats originàriament per la desaparició de diferents oficis del sistema tipogràfic, especialment el dels correctors.

Tants van ser els problemes que durant dos anys, entre 1985 i 1987, se succeeixen les notes de caràcter intern donant instruccions i contrainstruccions al personal de la redacció. A finals de novembre del 1985 el director enviava una circular als redactors en la qual es podia llegir que "un día sí y el otro también salen erratas tan grandes como poner 'Oran' en lugar de 'Otan', y 'Administración Legal' y no 'Administración Local' ...". No es tractava d'una altra cosa que d'una crida, una mica dramàtica al principi, perquè els redactors encara no havien assumit la responsabilitat que comporta l'ús del sistema informàtic.

En una altra nota, datada a principis de l'any 1986, s'anunciava que "El Periódico de Catalunya és, con muchísima diferencia, el diario de España que tiene más faltas y errores de acabado y por éso es hace un nuevo libro de estilo". Aquesta mesura va ser

acompanyada de la creació d'una nova i definitiva secció per a combatre las carències en aquest aspecte: la d'edició-tancament, amb dos redactors en cap, un cap de secció i quatre redactors. Aquesta secció començà a treballar el 14 de febrer i tenia com a objectiu rellegir tots els textos d'EPC. Per això s'obligava els redactors a signar, encara que fos en la caràtula, els textos, ni que fossin notícies breus.

Una altra, datada el 10 de febrer de 1987, signada pel cap de maquetació, José Luis Rodríguez, advertia que "con el objeto de evitar las desapariciones de textos que vamos sufriendo, y mientras localizamos el error que las produce, todos los textos..." i deia la fórmula perquè no anessin a llocs no desitjats. Amb això es pretenia fer, instantàniament, una còpia de seguretat a la qual poder recórrer en cas de problemes.

L'any 1986 Asensio compra La Voz de Asturias i l'equip tècnic d'EPC assumeix la direcció tècnica. Un any després es fa el mateix amb Diari de Barcelona.

La maquetació electrònica i el tancament de les planes, ja formant un tot, van permetre a El Periódico de Catalunya situar-se al capdavant de la premsa catalana pel que fa a la renovació tecnològica, junt amb Regió 7. "Vam ser els pioners, ni tant sols El País va donar aquests passos en aquell temps", diu Santinoli.

Efectivament, l'any 1989 la redacció de El Periódico de Catalunya havia assumit el 85% de la feina del picatge de textos, el 100%

del muntatge de planes i igual percentatge pel que fa a la correcció de proves. Regió 7 havia informatitzat al cent per cent aquestes feines¹.

Creació d'un programa propi de maquetació per ordinador

La informatització de la compaginació va ser realitzada, també,

¹. Aquest és el quadre de dades comparatives sobre el grau d'aplicació de la informàtica als diferents periòdics d'informació general diària de Catalunya fins l'any 1989.

(en %)

Diari	Picatge de textos	Muntatge de planes	Correcció de proves
<u>La Vanguardia</u>	35	-	40
<u>El Periódico de C.</u>	85	100	100
<u>Avui</u>	80	60	40
<u>Diari de Girona</u>	80	75	60
<u>El Punt</u>	100	50	60
<u>La Mañana</u>	70	95	-
<u>Segre</u>	100	90	-
<u>Diari de Tarragona</u>	75	60	50
<u>Diario de Terrassa</u>	100	-	-
<u>Diari de Sabadell</u>	60	20	30
<u>Regió 7</u>	100	100	100
TOTAL	75	59	56

Font: López (1990-91).

Les dades van ser oferides per les pròpies empreses. Poc després vaig descobrir casualment, durant un assessorament laboral, que Diario de Terrassa no tenia informatitzat el tractament de textos dins de la redacció, sinó que es feia a tallers. És tard, però val més dir-ho ara públicament amb la creença que l'editor, Sanz, no va entendre l'enquesta que li ser enviada.

El quadre no ofereix dades de El País perquè, com hem dit en el capítol corresponent, no el considerem pròpiament un diari català per diferents raons. Pel que fa a Diari de Barcelona, la nova etapa va ser creada amb l'absoluta dependència de El Periódico de Catalunya i, per tant, no va experimentar cap procés de renovació en tractar-se d'una empresa nova a la qual un dels socis aporta capital industrial en lloc de capital líquid.

per l'equip de sistemes d'EPC davant de la trista realitat d'una oferta comercial molt pobra que no oferia altra cosa que un sistema que, en realitat, copiava electrònicament el que abans es feia en una taula de compaginació manual.

L'equip de sistemes d'EPC es va plantejar crear un programa que fos molt fàcil per a l'usuari, de tal manera que el periodista pogués arribar fàcilment al control del sistema i es responsabilitzés exclusivament de la redacció de la informació sense haver d'assumir tasques de codificació típiques de la composició, com ha manifestat Santinoli en diferents conferències públiques de les quals ens ha deixat consultar les seves notes personals.

L'equip de sistemes d'EPC, a més, havia de dissenyar un programa de maquetació que tingués una gran potència per mostrar el dibuix de les planes, per aconseguir que el maquetista tingués llibertat a l'hora de dissenyar una pàgina i al mateix temps era necessari aconseguir que la maquetació es pogués realitzar de forma ràpida i senzilla, amb l'objectiu de reduir els temps de treball.

Tot això es feia pensant, a més, que calia alliberar les tasques d'hàbits repetitius, basant-se, sempre, en el primer impuls que el periodista-redactor introdueix en el sistema, la qual cosa hauria de copiar el periodista-maquetista que crea la plana.

Per últim, calia crear un circuit de control de la producció per aconseguir informàticament un sistema que permetés conèixer en

cada moment la situació de la producció del diari i de cada plana. D'aquesta manera el cap de producció de redacció podria controlar tot el procés fins a l'entrada en màquina del diari, segons es desprèn de les notes ofertes per Santinoli.

Val a dir que la de realitzar el programa de maquetació va ser una de les experiències més efectives enregistrades mai a una redacció espanyola, perquè els programes de maquetació van ser fets per l'equip de sistemes d'Ediciones Primera Plana SA, editora de El Periódico de Catalunya. D'aquesta feina se'n va aprofitar tot el grup i alguns diaris aliens al holding.

La gent d'EPC ha intentat sempre mantenir una política d'autosuficiència pel que fa al software en considerar que cal tenir "capacidad económica para invertir en inteligencia (...) para intentar abaratar los costos del producto y (...) para encontrar un software que se adapte mejor a sus necesidades y, obviamente, tener su propiedad de tal forma que en el futuro no pueda haber ningún problema por la dependencia tecnológica (...) La tecnología ha de adaptarse al producto" deia Santinoli durant la trobada de directius de la Fundació Conde de Barcelona².

Hem de convenir que molt poques empreses periodístiques tenen tan clar l'aspecte de la independència tecnològica. Pel que fa a aquest problema ens remetem al meu treball realitzat amb l'ajut del CIRIT-CIC on es pot comprovar que sols EPC pot vantar-se d'haver realitzat íntegrament tots els programes informàtics aplicats a la producció del diari amb les seves pròpies forces.

². La empresa ..., 1988: 97.

En aquest sentit val a dir que el 42% dels programes emprats a la premsa catalana van ser fets a l'estranger, un 23% són de l'empresa; un 12% estan fets per empreses alienes al diari però situades a Catalunya i un altra 23%, a la resta d'Espanya³.

A la informatització de la redacció li va seguir la compra d'una nova rotativa i el canvi d'emplaçament del departament d'impressió des del carrer d'Urgell, de Barcelona, a una planta industrial de Sant Feliu del Llobregat, a la comarca del Baix Llobregat.

L'èxit obliga a renovar la rotativa

Va ser l'any 1985 en què es va dur a terme la decisió de comprar la nova rotativa. L'any 1980 es preveia que cap al 1985 es vendrien 110.000 exemplars però aquestes xifres van ser superades ja el 1981, potser per la débâcle general de finals dels setanta a la premsa catalana i, especialment, barcelonina.

Van fallar, afortunadament, les previsions. La realitat va desbordar els càlculs de l'empresa fins al punt que els diumenges es va passar de tirar 200.000 o 250.000 exemplars, a 450.000 en només sis anys (1984 a 1990).

Amb aquestes xifres, aquests volums de tones de paper imprès, va ser absolutament necessari disposar d'una nova planta industrial.

³. La empresa ..., 1988: 9.

Això va significar invertir en el creixement del patrimoni. I per això es va comprar, a recomprar en realitat, una rotativa nova.

El model elegit va ser una rotativa Nohab, model Lithomatic, que en realitat són dues màquines. Aquesta eina té tota una història al seu darrera.

Efectivament, ens trobem davant d'una màquina projectada, dissenyada i construïda dotze anys abans. El seu constructor va respondre amb una magnífica rotativa a l'encàrrec fet per l'Estat espanyol que la volia per al diari Pueblo, de la Central Nacional Sindicalista, o sindicats franquistes.

Amb l'adveniment de la democràcia a Espanya es va suspendre l'edició de tota la premsa estatal, tant la que depenia del Movimiento Nacional com la dels sindicats de l'antic règim i es va vendre maquinària, edificis i capçaleres. El personal, sorprenentment, va ser assimilat a l'administració de l'Estat.

La Nohab, model Lithomatic, va ser emmagatzemada durant anys i anys fins que l'Estat espanyol va decidir renunciar a la compra. El projecte tècnic de la màquina havia estat fet el 1976 per ser lliurada el 1978: això vol dir que durant vuit anys la rotativa va romandre desmuntada i tancada en capsos. Era tota una aventura adquirir un equipament tècnic en aquestes condicions.

Grupo Zeta no va dubtar i, per recomanació del seu equip tècnic, va fer una oferta a la baixa que va convèncer el propietari, en

la creença que encara s'hauria de vendre al drapaire, perquè es tractava d'un prototip de difícil venda.

L'any 1985 l'Estat renuncià a la propietat i el fabricant la va posar a la venda a baix preu: es demanaven inicialment 110 milions per cada rotativa i Grupo Zeta s'ho va endur per 105 milions tot el lot. "No vam haver d'insistir gaire", diu un dels directius del holding català.

La rotativa Nohab podia servir tal com estava a la dècada dels setanta, però no a la dels vuitanta. Per això es van fer diferents modificacions.

La primera va ser canviar-ne tots els controls elèctrics. Després, s'hi va modificar la part electrònica. I més tard s'hi va canviar la configuració, per redistribir els cossos.

Tot això va fer-se amb el personal tècnic de El Periódico de Catalunya sense cap tipus de recolzament del fabricant. Però el problema principal va sorgir en fer l'ancoratge perquè el cautxú no va sedimentar prou bé.

Superat poc després aquest problema i funcionant a tot drap la rotativa, es va convertir en una de les més ràpides del món: 14,5 metres de paper per segon i encara podria posar-se a més velocitat si es trobés un paper que aguantés la força dels cossos. Al poc temps de disposar de la nova planta d'impressió ja va arribar el primer premi: el Làureo del Color amb el qual

es premiava els diaris que havien dedicat esforços a millorar la quatricomia. El premi va ser lliurat el 2 d'octubre de 1982 i havien estat convocats per l'Associació Catalana de Publicitat i Comunicació.

En canviar la rotativa es va informatitzar el departament de distribució de paquets amb un programa intel·ligent que comptava els diaris segons els encàrrecs dels quiosquers.

A part de les compres en béns tècnics i immobles, El Periódico de Catalunya ha estat el capdavanter en experimentar noves eines. Durant els Jocs Olímpics de Los Angeles la gent del diari d'Asensio va fer la primera transmissió de fotografies en color des de la capital nord-americana fins a la seu del carrer d'Urgell. Això va ser possible gràcies a un tramissor d'imatges Muirhead que convertia la imatge en tres còpies diferents, segons les densitats de cadascun dels colors bàsics. La transmissió no durava més de vuit minuts i permetia ser impresa al cap de quinze.

Al mateix temps, des de Los Angeles s'enviaven els textos en llenguatge informàtic, la qual cosa n'evitava la manipulació a la seu catalana, cosa que hauria passat si haguessin estat enviats per tèlex, dex o via agència Efe. El sistema era el següent: a l'oficina d'EPC de Los Angeles es va instal·lar un equip informàtic Wang OIS/115, amb sis VDT i una capacitat de 30 Mb, connectats per teleprocés amb els ordinadors de la redacció

central.

Mitjançant un demodulador es convertia el codi informàtic en un senyal analògic, que era tramès a una velocitat de 4.800 bauds (bits per segon), i arribava al repetidor de San José (California) a través d'un cable coaxial. Des d'aquí era remesa a l'espai per una antena parabòlica fins al satèl.lit de comunicacions nord-americà Westar III i des d'allà, a l'estació Andover, ja a la costa atlàntica dels EUA. Aquesta era l'estació que enviava les senyals al satèl.lit Intelsat V que connectava amb l'estació que té la Compañía Telefónica de España a Buitrago, i tot fent servir un altre cable coaxial es feia arribar a Barcelona.

Al carrer d'Urgell, els ordinadors propis, tres equips Wang OIS/145, amb més de 70 VDT y amb una capacitat de 700 Mb, convertien, mitjançant un altre demodulador, la senyal al seu codi original, assumint els textos que eren maquetats instantàniament per la secció corresponent.

Amb això es va guanyar en velocitat i es van evitar els errors clàssics que apareixen quan intervenen diversos esglaons. La connexió, a més, era bidireccional.

D'aquesta manera EPC demostrava als seus lectors que malgrat ser un diari encara no consolidat, ni empresarialment ni financerament --ja que hi havia molts problemes a Grupo Zeta--, no mancava el desig d'intentar superar-se constantment en funció

d'experimentar noves tecnologies per poder oferir més informació, de més qualitat i en el temps més ràpid.

Un futur que ja s'escriu

El futur de El Periódico de Catalunya, respecte a les noves tecnologies de la informació, passa per la integració total del sistema dels elements del diari: textos, imatges i maquetació basant-se en la digitalització.

També es preveu una major aplicació del color que podria, fins i tot, estar present a cada plana, i l'increment en l'oferta de suplementos, que podrien ser assumits pels propis tallers i no, com es fa ara, que es produeixen fora.

CAPITOL VII

ELS PROTAGONISTES TENEN LA PARAULA

PARLEN ELS PROTAGONISTES: ENQUESTA ALS PERIODISTES

Per saber l'opinió dels periodistes que treballaven a La Vanguardia i a El Periódico de Catalunya quan es va iniciar el procés d'informatització dels diaris, els hem dirigit una enquesta, els punts de la qual ja van ser explicats al capítol IV, sobre metodologia.

A la plana següent tornarem a reflectir l'enquesta per tenir-la present abans d'observar-ne els resultats i les conclusions que se n'obtenen.

"ENQUESTA SOBRE LES NOVES TECNOLOGIES

1. ¿Va ser consultat per la seva empresa quan es va fer la informatització de la redacció?

Sí_____ No_____ No m'afecta_____ Ns/nr_____

2. Quant de temps va trigar en emmotllar-se al nou sistema?

D'1 a 7 dies_____ De 8 a 15 dies_____ Més_____

3. La informatització, representa més feina per a vostè?

Sí_____ No_____ Ns/nr_____

4. ¿La informatització ha suposat per a vostè algun d'aquests avantatges?: (posi un ordre de l'1 al 4)

Em permet escriure més ràpid_____

M'ajuda a estructurar millor els textos....._____

M'ajuda a redactar millor..._____

M'ajuda a ser més concís...._____

D'altres (escrigui'ls)....._____

....._____

....._____

....._____

5. ¿La informatització ha suposat per a vostè algun d'aquests desavantatges? (posi un ordre de l'1 al 5)

Trigo més que abans....._____

La complexitat del sistema m'obliga a anar a poc a poc..._____

La complexitat del sistema fa més difícil l'estructuració dels meus textos....._____

Treballar amb informàtica em provoca molèsties físiques_____

D'altres (posi'ls)....._____

....._____

6. De poder, tornaria a escriure amb màquina convencional?

Sí_____

No_____

Ns/nr_____

7. La informatització del periodisme la considera, personalment:
(posi un ordre numèric de l'1 al 5)

Molt positiva_____

Positiva....._____

Poc positiva _____

Gens positiva_____

Perjudicial.._____

No sé/no responc_____

8. ¿Quines possibilitats utilitza del sistema informàtic de la seva empresa? (posi un ordre numèric de l'1 al 11)

Tractament de textos....._____

Rebo notícies d'agència....._____

Estic connectat al banc de dades_____

Estic connectat al servei de documentació de l'empresa....._____

Em permet portar l'agenda....._____

Puc consultar el diccionari..._____

Puc consultar regles gramaticals....._____

M'he fet el meu banc de dades _____

El sistema informàtic de l'empresa és compatible amb el que tinc a casa i ho aprofito._____

Escric a casa i ho envio a través d'un mòdem....._____

Escric des del lloc on es produeix la informació i ho envio a l'ordinador de l'empresa a través d'un mòdem....._____

9. ¿Pot fer un comentari particular sobre la informatització a les empreses periodístiques?

10. Per últim,

¿Considera que la informatització ha obligat a modificar el model del seu diari?

Sí_____ No_____ Ns/nc_____

Quan el van posar a treballar amb l'ordinador ¿va canviar la seva forma de redactar?

Sí_____ No_____ Ns/nc_____

Com hem dit abans, l'enquesta és anònima, però podria ser d'utilitat citar-lo nominalment per algun dels seus comentaris si vostè m'autoritza amb la seva signatura:

Sí, l'autoritzo

Nom i cognoms

Moltes mercès."

Aquesta enquesta va ser enviada a mitjan del mes de maig de 1991 a 108 periodistes que entre els anys 1981 i 1987 treballaven a La Vanguardia i a El Periódico de Catalunya.

Per fer la relació definitiva de periodistes implicats en la informatització dels dos periòdics vàrem consultar les memòries de l'Associació de la Premsa de Barcelona del primer any i del Col·legi de Periodistes de Catalunya de l'any 1987. A més vam recórrer a diferents companys que en aquest període formaven part dels comitès d'empresa perquè ens ajudessin a corregir la llista.

La tramesa va ser feta a través de la Facultat de Ciències de la

Informació acompanyada d'una carta amb capçalera d'aquesta facultat on explicàvem l'objectiu de l'enquesta. A més adjuntàrem un sobre degudament segellat per facilitar la resposta. La destinació anava al meu nom amb domicili a la Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Ciències de la Informació. Les cartes van ser enviades als domicilis particulars dels afectats i no als diaris per dues raons: la primera és que molts no treballaven al mateix lloc i la segona, que d'aquesta manera es garantia la confidencialitat i la privacitat.

Val a dir que, bé per l'interès del tema o per amistat personal, es pot considerar com a molt acceptable el volum de respostes, ja que va superar el 50%, en respondre exactament 59 periodistes, és a dir, el 54%.

Degut al baix nombre de consultats i al fet que ja es coneixia el perfil d'edats a través d'estudis del Col·legi de Periodistes, no es va demanar als enquestats que donessin cap indicació personal, com ara l'edat, el sexe o la categoria laboral, ja que no era una investigació purament sociològica, sinó amb finalitats professionals.

En canvi, sí que es van deixar alguns punts oberts perquè els periodistes consultats expliquessin el seu punt de vista subjectiu --no estrictament quantificable-- sobre alguns temes d'interès.

Pot haver quedat fora del llistat definitiu algun periodista,

potser fins i tot algun que fos veritablement important per al procés d'informatització del seu diari, però he preferit no reiterar l'enquesta, no requerir respostes, no recordar la tramesa feta, per donar llibertat a tothom perquè decidís sense pressions si havia de respondre o no.

Més de la meitat ho ha fet, i amb això em dono per satisfet.

La metodologia per quantificar els diferents demandes es basa en la sociologia clàssica. D'aquesta manera, les preguntes 1, 2, 3, 6, 7 i 10 sols han requerit una quantificació convencional.

Respecte a la resta de preguntes, l'obtenció de resultats s'ha fet en funció de donar tants punts com el valor contrari del número elegit. És a dir, en les preguntes 4, 5 i 8 s'oferia la possibilitat de posar un ordre entre les diferents opcions. Doncs bé, en el cas de la pregunta número 4, he donat 4 punts a l'opció assenyalada amb el número 1 i 3 a la 2, 2 a la 3 i 1 a la 4. Amb la resta hem seguit la mateixa metodologia.

L'avaluació definitiva d'aquestes preguntes ha vingut donada per la suma d'aquests números contraris.

Aquests són els resultats obtinguts.

Primer ítem.

Pregunta: ¿va ser consultat per la seva empresa quan es va fer la informatització de la redacció? Sí, No, No m'afecta, Ns/Nr.

El 66% dels periodistes que han respost l'enquesta asseguren que no van ser consultats per l'empresa quan es va emprendre la informatització de les tasques redaccionals.

Trobem, doncs, que direccions i empresaris van començar la renovació tecnològica dels sistemes de producció de notícies sense el coneixement dels redactors. Aquest fet significa que es va prendre una decisió absolutament unidireccional, molt en la línia que indicaven els sindicats en el capítol corresponent.

D'això es pot desprendre que les empreses no van negociar amb els sindicats, ja que, en cas contrari, aquests haurien convocat les assemblees i/o reunions pertinents per estudiar amb els seus afiliats, i la globalitat dels treballadors, les contrapropostes a fer.

Un 26% de periodistes de La Vanguardia i El Periódico de Catalunya reconeixen que sí que van ser consultats.

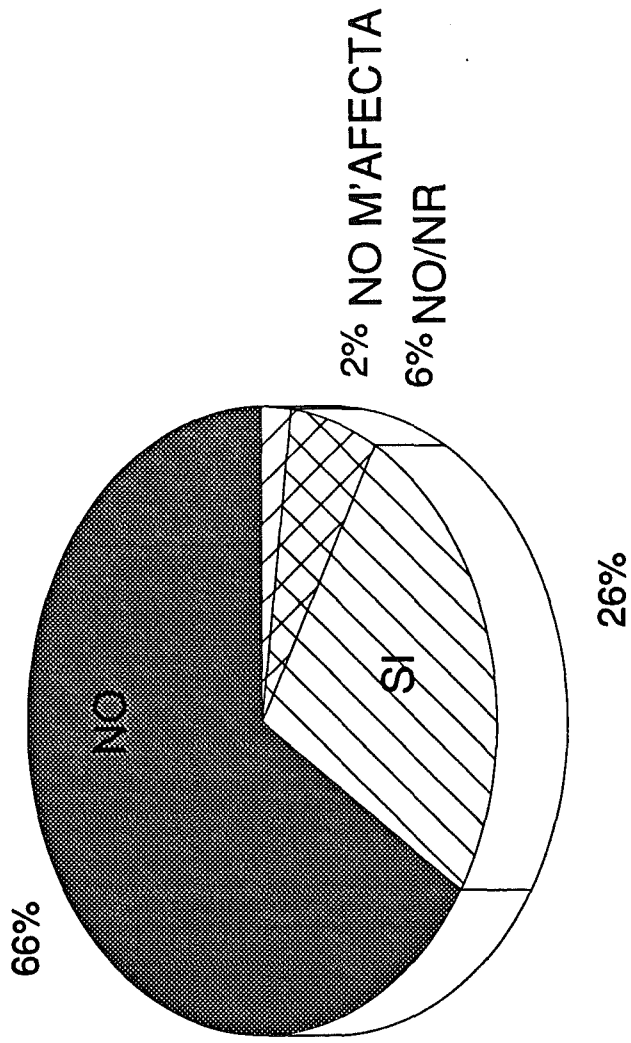
També podem dir que possiblement estem davant del col·lectiu de quadres i personal dels staffs i que per això van ser tinguts en compte a l'hora de plantejar la renovació de la maquinària i dels sistemes.

Dintre d'aquest 26% de periodistes podríem deduir que hi figuren no sols els responsables de la producció de notícies, sinó també els dels departaments de maquetació, de disseny i d'edició o, en tot cas, la gent que més endavant formarien aquestes seccions especialitzades, ja que algunes d'elles no apareixen ni es constitueixen fins després que hagin començat a funcionar les redaccions informàtiques, com és el cas d'edició, i sempre per necessitats del servei.

Sols un 2% dels periodistes han respost que no els afecta i el 6% restant o no sap què dir o no vol respondre.

En el primer cas es podria tractar de gent que va entrar a la plantilla del seu diari poc després que l'empresa comencés el procés d'informatització o que tinguessin feines dins de la redacció que estiguessin allunyades de la dinàmica renovadora. Podria tractar-se d'estudiants becaris, ajudants de redacció, documentalistes o corresponsals que en aquell moment estiguessin en un lloc que no va ser renovat tecnològicament.

**¿VA SER CONSULTAT PER LA SEVA EMPRESA
AL INICIAR-SE LA INFORMATITZACIO?**

Els comentaris fets sobre aquesta pregunta són els
següents:

Hi ha un company/a que respon indirectament tot dient "vaig ser informat, no consultat".

Un altre afegeix que "com sempre, no se'ns va consultar res".

Segon ítem

Pregunta: ¿quant de temps va trigar en emmotllar-se al nou sistema? D'1 a 7 dies; De 8 a 15 dies; Més ...

Pels resultats podem deduir que els processos d'informatització de les redaccions de La Vanguardia i El Periódico de Catalunya no van significar gaires maldecaps per als redactors si tenim en compte que el 55% dels enquestats reconeixen que van tardar a aprendre els programes informàtics que els va oferir l'empresa entre un i set dies.

(Com a experiència personal aportaré que el Work Processing de la casa Wang, aplicat a El Periódico de Catalunya, es podia assimilar en tres dies pel que fa als programes estrictament bàsics.

Jo mateix vaig introduir diferents companys de la redacció que assoliren les indicacions de forma immediata.

Aquesta mateixa experiència es va produir a l'Aula de Tractament de Textos de la Facultat de Ciències de la Informació que vaig dirigir els cursos 1988-89 i següent.

Malgrat que l'ensenyament del programa de tractament de textos de Wang es feia amb grups de 22 alumnes davant de 15 pantalles, o estacions de treball, al cap de dues sessions els estudiants ja s'havien fet amb el sistema sense massa entrebancs.

Més difícil ha estat ensenyar els estudiants del següent curs, 1990-1991, el Word Perfect 5.1, en les noves aules. Potser ha estat degut --segons m'han confessat alguns companys de docència-- al fet que els sistemes no els ensenyaven els professors sinó assistents de laboratori amb categoria laboral d'ajudants.

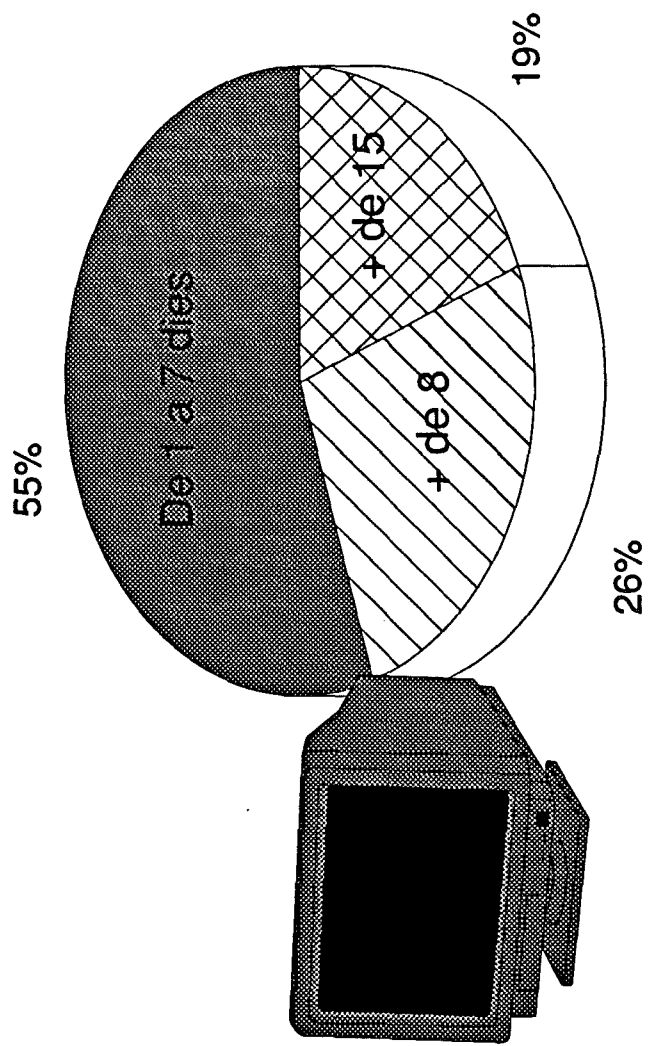
Aquesta podria ser una explicació, però també val a dir que la preparació tècnica d'aquests mestres era superior a la de molts dels propis ensenyants, entre ells jo mateix, sense oblidar que la seva dedicació era més que acceptable.

Personalment m'inclino a pensar que el programa Word Perfect 5.1 és més difícil d'aprendre que el Work Processing de Wang).

De la resta d'enquestats, un 26% indica que va trigar més de vuit dies i menys de quinze i la resta va trigar més de dues setmanes.

Ningú ha fet cap comentari sobre aquest ítem.

¿TEMPS EN EMMOTLLAR-SE AL SISTEMA ?

Terçer ítem

Pregunta: la informatització, ¿representa més feina per a vostè?
Sí, No, Ns/Nr.

Una de les qüestions que més m'ha interessat esbrinar en fer aquesta investigació sociològica sobre l'opinió dels periodistes entorn a les noves tecnologies en els diaris era saber quina havia estat, subjectivament, la repercussió en el volum de feina en el moment de redactar.

Si tenim en compte que els periodistes, amb els vells esquemes de producció de notícies, sols havíem d'escriure a màquina i, ara, amb la introducció de la informàtica hem de picar textos impecablement, quadrar els espais i les línies, titular a mida i editar, a més de posar claus perquè el programa escrigui en cursiva o en negreta, caldria suposar que els professionals treballem més.

Aquesta opinió personal, contrastada verbalment amb altres companys al llarg dels darrers anys, no ha estat confirmada per l'enquesta, cosa que m'ha, val a dir-ho, sorprès.

Només un 33% dels periodistes diuen que treballen més amb la informàtica que no pas abans.

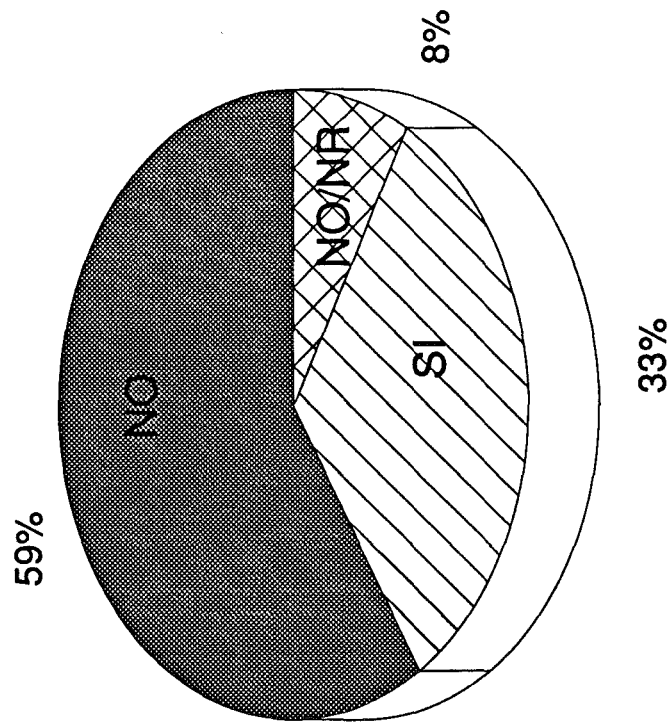
Un 59% considera que la informatització no ha representat més feina, així de clar ho han dit.

Després, al final del capítol, establiré, o ho intentaré, possibles interrelacions entre aquest ítem i els dos següents, dedicats als avantatges i als desavantatges del procés d'informatització.

Seria força interessant descobrir que molts periodistes consideren que després de la introducció de la informàtica treballen menys, quan en realitat aquest procés ha suposat, per exemple, que això els provoqui molèsties físiques i que s'hi estiguin més hores redactant davant d'una pantalla que no abans, quan ho feien amb una màquina d'escriure convencional.

Tampoc hem rebut comentaris.

LA INFORMATITZACIO REPRESENTA MÉS FEINA PER A VOSTÉ?

Quart ítem

Pregunta: ¿la informatització ha suposat per a vostè algun d'aquestes avantatges? Em permet escriure més ràpid / M'ajuda a estructurar millor els textos / M'ajuda a redactar millor / M'ajuda a ser més concís / D'altres...

Amb aquesta pregunta sortirem de dubtes sobre si la informatització ha estat, en realitat, un avantatge, o no.

Pel que fa a si permet escriure més ràpid, el 71% considera que sí que ho permet.

Un 55% creu que la informàtica l'ajuda a estructurar millor els textos.

Un 35% creu que redacta millor mercès a aquesta nova tecnologia.

Ensems, un percentatge semblant de periodistes, un 33%, creu que escriu de forma més concisa.

Tot això vol dir que hi ha un clar avantatge mecànic, facilitat pel teclat de l'ordinador que és més lleuger i sensible que el d'una màquina d'escriure convencional. També és més senzill d'utilitzar el teclat informàtic perquè no s'ha de vigilar la posició del paper o de la cinta de tinta i no s'ha de fer córrer el carro ja que qualsevol programa de tractament de textos segueix escrivint a la línia següent sense que l'usuari hagi de